

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2023. gada 12. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Kopējā patvēruma politika – Bēgļa statusa iegūšanas nosacījumi – Direktīva 2011/95/ES – 10. panta 1. punkta e) apakšpunkts un 2. punkts – Vajāšanas iemesli – Jēdzieni “politiskie uzskati” un “attiecināti politiskie uzskati” – Patvēruma meklētāja mēģinājumi savā izcelsmes valstī sevi aizstāvēt ar juridiskiem līdzekļiem pret nevalstiskiem subjektiem, kas rīkojas nelikumīgi un spēj izmantot attiecīgās valsts represīvo aparātu.

Lietā C-280/21

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas* (Lietuvas Augstākā administratīvā tiesa) iesniegusi ar 2021. gada 21. aprīļa lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2021. gada 30. aprīlī, tiesvedībā

P.I.

pret

Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos,

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja K. Jirimēe [*K. Jūrimāe*], tiesneši M. Safjans [*M. Safjan*], N. Pisarra [*N. Piçarra*] (referents), N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] un M. Gavalecs [*M. Gavalec*],

ģenerāladvokāts: Ž. Rišārs Delatūrs [*J. Richard de la Tour*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- P.I. vārdā – *L. Biekša, advokatas,*
- Lietuvas valdības vārdā – *K. Dieninis* un *V. Kazlauskaitė-Švenčionienė,* pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *A. Azéma* un *A. Steiblytė,* pārstāves,

* Tiesvedības valoda – lietuviešu.

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2022. gada 30. jūnija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.) 10. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp P.I. un *Migrācijas departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos* (Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrijas migrācijas departaments, turpmāk tekstā – “Migrācijas departaments”) par pēdējā minētā atteikumu piešķirt P.I. bēgļa statusu.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

- 3 1951. gada 28. jūlijā Ženēvā parakstītās Konvencijas par bēgļa statusu (*Recueil des traités des Nations unies*, 189. sēj. 150. lpp., Nr. 2545 (1954)), kas stājusies spēkā 1954. gada 22. aprīlī un papildināta ar Protokolu par bēgļu statusu, kurš noslēgts 1967. gada 31. janvārī Ņujorkā un stājies spēkā 1967. gada 4. oktobrī (turpmāk tekstā – “Ženēvas konvencija”), 1. panta A iedaļas 2. punkta pirmajā daļā ir noteikts, ka jēdziens “bēglis” ir attiecināms uz jebkuru personu, kas “sakarā ar labi pamatotām bailēm no vajāšanas pēc rases, reliģijas, tautības, piederības īpašai sociālai grupai pazīmēm vai politiskās pārliecības dēļ atrodas ārpus savas pilsonības valsts un nespēj vai sakarā ar šādām bailēm nevēlas izmantot šīs valsts aizsardzību”.

Savienības tiesības

- 4 Direktīvas 2011/95 4., 12., 16. un 29. apsvērumā ir noteikts:
“(4) Ženēvas konvencija un protokols veido pamatu bēgļu aizsardzības starptautiski tiesiskajam režīmam.
[..]
(12) Šīs direktīvas galvenais mērķis ir, no vienas puses, nodrošināt, ka dalībvalstis piemēro vienotus kritērijus, lai identificētu personas, kam patiesi nepieciešama starptautiska aizsardzība, un, no otras puses, nodrošināt, lai šīm personām visās dalībvalstīs būtu pieejams minimālais pabalstu līmenis.
[..]

- (16) Šī direktīva respektē pamattiesības un ievēro principus, kas jo īpaši atzīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā. Šī direktīva jo īpaši cenšas nodrošināt, ka pilnībā tiek respektēta cilvēka cieņa un patvēruma pieteikuma iesniedzēja un viņu pavadošo ģimenes locekļu tiesības uz patvērumu, un veicināt minētās Hartas 1., 7., 11., 14., 15., 16., 18., 21., 24., 34. un 35. panta piemērošanu, un tādēļ tā būtu attiecīgi jāīsteno.
- [..]
- (29) Viens no nosacījumiem, lai personu kvalificētu kā bēgli Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta nozīmē, ir cēloņsakarība starp vajāšanas iemesliem, proti, rase, reliģija, tautība, politiskā pārliecība vai piederība noteiktai sociālai grupai, un vajāšanas darbībām vai aizsardzības pret šādām darbībām trūkums.”
- 5 Šīs direktīvas 2. panta d) punktā direktīvas mērķiem ir pārņemta “Ženēvas konvencijas 1. panta A daļas 2. punkta pirmajā daļā sniegtā bēgļa” definīcija, un tās 2. panta e) apakšpunktā “bēgļa statuss” ir definēts kā tāds, kas nozīmē, ka “dalībvalsts atzīst trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku par bēgli”.
- 6 Direktīvas 2011/95 2. panta h) punktā jēdziens “starptautiskās aizsardzības pieteikums” ir definēts kā “pieprasījums, ko dalībvalstij iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais [..], kas cenšas saņemt bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusu”, un šīs direktīvas 2. panta i) punktā jēdziens “ieteikuma iesniedzējs” ir definēts kā “trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas iesniedzis [šādu pieteikumu], par kuru vēl nav pieņemts galīgais lēmums”.
- 7 Minētās direktīvas 4. panta “Faktu un apstākļu novērtēšana”, 3. un 5. punktā ir noteikts:
- “3. Starptautiskās aizsardzības pieteikuma novērtējums jāveic individuāli par katru pieteikuma iesniedzēju un, to darot, jāņem vērā:
- a) visi būtiskie fakti, kas attiecas uz izcelsmes valsti laikā, kad tiek pieņemts lēmums par pieteikumu; tostarp izcelsmes valsts normatīvie akti un veids, kādā tie tiek piemēroti;
- b) attiecīgie paziņojumi un dokumentācija, ko iesniedzis pieteikuma iesniedzējs, tostarp informācija par to, vai pieteikuma iesniedzējs bijis vai var tikt pakļauts vajāšanai vai būtiskam kaitējumam;
- [..].
5. Ja dalībvalstis piemēro principu, saskaņā ar kuru pieteikuma iesniedzēja pienākums ir pamatot starptautiskās aizsardzības pieteikumu, un ja pieteikuma iesniedzēja paziņojumos norādīti aspekti nav pamatoti ar dokumentāriem vai citādiem pierādījumiem, šiem aspektiem nav nepieciešams apstiprinājums, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:
- a) pieteikuma iesniedzējs pielicis patiesas pūles, lai pamatotu savu pieteikumu;
- b) visas attiecīgās sastāvdaļas, kas ir pieteikuma iesniedzēja rīcībā, ir iesniegtas un ir sniegts pietiekams pamatojums attiecībā uz jebkādu citu attiecīgu sastāvdaļu neesamību;
- c) pieteikuma iesniedzēja paziņojumi tiek uzskatīti par saskaņotiem un ticamiem un nav pretrunā ar specifisku un vispārēju informāciju, kas pieejama par pieteikuma iesniedzēja lietu;

- d) pieteikuma iesniedzējs iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu pie pirmās iespējas, ja vien pieteikuma iesniedzējs nevar apliecināt, ka viņam bijuši pamatoti iemesli, kāpēc tas nav izdarīts; un
- e) konstatēts, ka pieteikuma iesniedzējam kopumā var uzticēties.”
- 8 Šīs pašas direktīvas 6. panta a) un c) punktā kā “vajāšanas dalībnieki” ir norādīta valsts un “nevalstiski dalībnieki [subjekti]”, attiecībā uz kuriem var pierādīt, ka valsts nav spējīga vai nevēlas nodrošināt aizsardzību pret vajāšanu vai būtisku kaitējumu.
- 9 Saskaņā ar Direktīvas 2011/95/ES 9. pantu “Vajāšanas darbības”:
- “1. Lai darbība tiktu uzskatīta par vajāšanas darbību Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta nozīmē, tai jābūt:
- a) pietiekami smagai tās rakstura vai biežuma dēļ, lai tā veidotu cilvēka pamattiesību smagu pārkāpumu, jo īpaši tādu tiesību, no kuru aizsardzības nevar atkāpties saskaņā ar [1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās] Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 15. panta 2. punktu; [vai]
- b) vairāku pasākumu, tostarp cilvēktiesību pārkāpumu, akumulācijai, kas ir pietiekami smagi, lai ietekmētu indivīdu līdzīgā veidā, kā minēts a) apakšpunktā.
2. Vajāšanas darbības, kas minētas 1. punktā *inter alia* var notikt kā:
- [..]
- c) apsūdzība vai sods, kas ir nesamērīgs vai diskriminējošs;
- [..].
3. Saskaņā ar 2. panta d) apakšpunktu ir jābūt saiknei starp 10. pantā minētajiem iemesliem un šā panta 1. punktā minētajām vajāšanas darbībām vai aizsardzības pret šādām darbībām trūkum[u].”
- 10 Direktīvas 2011/95 10. panta “Vajāšanas iemesli” 1. punkta e) apakšpunktā un 2. punktā ir paredzēts:
- “1. Novērtējot vajāšanas iemeslus, dalībvalstis ņem vērā šo:
- [..]
- e) politisko uzskatu jēdziens jo īpaši ietver viedokļa, domu vai pārliecības esamību par jautājumu, kas saistīts ar potenciālajiem vajāšanas dalībniekiem, kuri minēti 6. pantā, un viņu politiku vai metodēm, neatkarīgi no tā, vai pieteikuma iesniedzējs rīkojies saskaņā ar šo viedokli, domām vai pārliecību.
2. Novērtējot, vai pieteikuma iesniedzējam ir pamatotas bailes no vajāšanas, nav būtiski, vai pieteikuma iesniedzējam faktiski piemīt rases, reliģijas, valstspiederības, sociālās vai politiskās pazīmes, kas izraisa vajāšanu, ja vajāšanas dalībnieks attiecina uz pieteikuma iesniedzēju šādas pazīmes.”

- 11 Minētās direktīvas 13. pants “Bēgļa statusa piešķiršana” ir formulēts šādi:

“Dalībvalstis piešķir bēgļa statusu trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam, kas tiek kvalificēts kā bēglis saskaņā ar II un III nodaļu.”

Lietuvas tiesības

- 12 2004. gada 29. aprīļa *Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties n. IX-2206* (Lietuvas Republikas Likums par ārvalstnieku juridisko statusu Nr. IX-2206 (*Žin.*, 2004, Nr. 73-2539), ar kuru Lietuvas tiesībās ir transponēta tostarp Direktīva 2011/95, redakcijā, kas grozīta ar 2014. gada 9. decembra likumu Nr. XII-1396 (*TAR*, 2014, Nr. 19923), 83. panta 2. punktā ir paredzēts:

“Ja pieteikuma izskatīšanas gaitā tiek konstatēts, ka patvēruma meklētāja statusa noteikšanai būtiskos elementus, neraugoties uz patiesām viņa pūlēm, nav iespējams pierādīt ar rakstiskiem pierādījumiem, šos elementus izvērtē par labu pieteikuma iesniedzējam un patvēruma pieteikumu uzskata par pamatotu, ja šis pieteikums ir iesniegts, cik vien iespējams ātri, ja vien patvēruma meklētājs nevar izvirzīt pamatotus argumentus, kāpēc viņš to nav darījis, ja patvēruma meklētājs ir iesniedzis visus viņam pieejamos attiecīgos pierādījumus un ir sniedzis apmierinošu paskaidrojumu citu pierādījumu trūkumam un ja patvēruma meklētāja apgalvojumi ir atzīti par ticamiem un saskanīgiem un nav pretrunā ar konkrēto un vispārējo informāciju, kas ir zināma un attiecas uz viņa pieteikumu.”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 13 2019. gada 15. jūlijā trešās valsts valstspiederīgais P.I. iesniedza patvēruma pieteikumu Migrācijas departamentam. Šī pieteikuma pamatojumam viņš norādīja, ka 2010. gadā savā izcelsmes valstī viņš ir noslēdzis akciju pirkuma līgumu ar uzņēmumu, kurš pieder personai, kas saistīta ar varas aprindām, tostarp izlūkdienestiem. Viņš šim uzņēmumam samaksājis 690 000 ASV dolāru (USD) (aptuveni 647 500 EUR). Tā kā šis līgums netika izpildīts, P.I. savam līgumpartnerim lūdza viņam atmaksāt šo summu. Pēc tam pret viņu pēc minētā uzņēmuma īpašnieka iniciatīvas tika uzsākts kriminālprocess, un 2015. gada decembrī P.I. bija jāatsakās no lielākās daļas sava uzņēmuma izstrādātā projekta, kura kontrole bija pārgājusi noteiktiem uzņēmumiem, kas pieder citām personām.
- 14 Šis kriminālprocess ticis apturēts 2016. gada janvārī. Tomēr pēc P.I. mēģinājuma aizstāvēties tiesā pret viņa projekta nelikumīgu pārņemšanu 2016. gada aprīlī kriminālprocess tika atsākts, pamatojoties uz liecību, ko pret P.I. bija sniegusi ar viņa uzņēmuma jauniejiem īpašniekiem saistīta persona. 2016. gada decembrī un 2017. gada janvārī minētā kriminālprocesa rezultātā esot tikuši izdoti rikojumi par apsūdzību izvirzīšanu P.I., kuram starplaikā bija tikusi atņemta viņa projekta atlikusī daļa, un apcietinājuma piemērošanu viņam.
- 15 Ar 2020. gada 21. septembra lēmumu Migrācijas departaments noraidīja P.I. iesniegto pieteikumu par bēgļa statusa piešķiršanu. Veiktās izmeklēšanas beigās šis departaments uzskatīja, ka, lai gan kriminālvajāšanas un apcietinājuma riska pamatā esošie riski bija identificēti un tika uzskatīti par ticamiem, tie neatbilst nevienam no Ženēvas konvencijā minētajiem [vajāšanas] iemesliem, tostarp it īpaši iemeslam, kas balstīts uz “politisko uzskatu” jēdzienu.

- 16 Pēc tam, kad prasība, ko P.I. par šo lēmumu bija cēlis *Vilniaus apygardos administracinis teismas* (Viļņas Administratīvā apgabaltiesa, Lietuva), tika noraidīta, viņš par šīs tiesas spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas* (Lietuvas Augstākā administratīvā tiesa), kas ir iesniedzējtiesa. Viņš apstrīd pirmajā instancē apstiprināto Migrācijas departamenta lēmumu, norādot, ka tad, ja vajāšanas darbības vai aizsardzības pret šādām darbībām neesamība ir saistītas – kā tas ir šajā gadījumā – nevis ar “politisku darbību” tradicionālā nozīmē vai ar publiski paustām politiskajām idejām, bet gan ar konkrētām darbībām, ar kurām pretojas grupai, kas rīkojas nelikumīgi un ar korupcijas palīdzību ietekmē valsti, šī pretošanās ietilpst “politisko uzskatu” jēdzienā Direktīvas 2011/95 10. panta izpratnē kā “attiecināti politiskie uzskati”. Viņš precizē, ka noziedzīgais nodarījums, kurā viņš tiek vainots (izspiešana, lai iegūtu ļoti vērtīgu īpašumu, kas pieder citai personai), patiesībā ir civiltiesisks strīds par īpašumtiesībām starp saimnieciskās darbības subjektiem.
- 17 Iesniedzējtiesa uzskata, ka P.I. visā izmeklēšanas laikā konsekventi ir apgalvojis, ka viņa īpašumu ir sagrāvuši uzņēmēji, kurus ar valsts varu saista korupcijas fakti; ka pēc tam, kad viņš iebilda pret attiecīgo darījumu, pret viņu tika uzsākts kriminālprocess pēc viena no šiem uzņēmējiem iniciatīvas un ka šis kriminālprocess – kura mērķis bija viņu iebiedēt, pēc tam, kad tas bija ticis apturēts, – tika atsākts pēc P.I. mēģinājuma aizstāvēties tiesā un beidzās ar rīkojumu par viņa aizturēšanu. Šī tiesa piebilst, ka saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu patvēruma jomā kriminālvajāšana vai kriminālsodi ir vajāšanas darbības, ja tās ir nesamērīgas un diskriminējošas, un precizē, ka tai šķiet iespējams, ka minētais kriminālprocess ir “safabricēts”, tāpēc, ja P.I. atgrieztos savā izcelsmes valstī, pastāv risks, ka pret viņu varētu turpināt vērst vajāšanas darbības.
- 18 Šādos apstākļos *Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas* (Lietuvas Augstākā administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai pretestību pret ietekmīgu korumpētu grupu, kura darbojas nelikumīgi un apspiež patvēruma meklētāju, izmantojot valsts mehānismu, un pret kuru plašās korupcijas valstī dēļ nevar tikt īstenota likumīga aizsardzība, var uzskatīt par līdzvērtīgu uz pieteicēju attiecinātu politisko uzskatu (angliski – *attributed political opinion*) jēdzienam [Direktīvas 2011/95] 10. panta izpratnē?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 19 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta e) apakšpunkts un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens “politiskie uzskati” aptver starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja šīs direktīvas 2. panta h) un i) punkta izpratnē mēģinājumus, izmantojot tiesiskus līdzekļus, aizsargāt savas personiskās īpašuma tiesības un mantiskās intereses pret nevalstiskiem subjektiem, kuri rīkojas nelikumīgi, ja tie, ņemot vērā šo subjektu koruptīvo saikni ar attiecīgo valsti, spēj izmantot tās represīvo aparātu, kaitējot šim pieteikuma iesniedzējam.
- 20 Vispirms jāatgādina, ka Direktīva 2011/95, kā noteikts tās 12. apsvērumā, tika pieņemta tostarp tāpēc, lai visas dalībvalstis piemērotu vienotus kritērijus to personu identificēšanai, kurām patiesi nepieciešama starptautiskā aizsardzība.
- 21 Šī direktīva ir jāinterpretē, ņemot vērā tās vispārējo sistēmu un mērķi, ne tikai ievērojot Ženēvas konvenciju, kas veido pamatu bēgļu aizsardzības starptautiski tiesiskajam režīmam, kurš ir atgādināts minētās direktīvas preambulas 4. apsvērumā, bet arī, kā izriet no šīs pašas direktīvas

16. apsvēruma, ievērojot Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – “Harta”) atzītās tiesības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 19. novembris, *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Militārais dienests un patvērums), C-238/19, EU:C:2020:945, 19. un 20. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
22. Saskaņā ar Direktīvas 2011/95 2. panta d) punktu jēdziens “bēglis” aptver tostarp trešās valsts valstspiederīgo, kas, pamatoti baidoties no vajāšanas rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ, atrodas ārpus valsts, kuras valstspiederīgais viņš ir, un kas nespēj vai šādu bailu dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību.
23. Saskaņā ar šīs direktīvas 13. pantu dalībvalstis piešķir bēgļa statusu trešās valsts valstspiederīgajam, kurš atbilst tostarp minētās direktīvas 9. un 10. pantā paredzētajiem nosacījumiem.
24. Tādējādi ir nepieciešams, lai šāda statusa pieteikuma iesniedzējs viņa izcelsmes valstī pastāvošo apstākļu dēļ sastaptos ar pamatotām bailēm no “vajāšanas darbībām” Direktīvas 2011/95 9. panta 1. un 2. punkta izpratnē, ko attiecībā uz viņa personu veic “vajāšanas dalībnieki”, kuri minēti šīs direktīvas 6. pantā, ciktāl pastāv cēloņsakarība šīs direktīvas 9. panta 3. punkta izpratnē, lasot to kopsakarā ar minētās direktīvas 29. apsvērumu, starp šīm darbībām vai aizsardzības pret tām trūkumu un vismaz vienu no šīs pašas direktīvas 10. pantā pieciem uzskaitītajiem vajāšanas iemesliem, starp kuriem ir “politiskie uzskati” (pēc analogijas skat. spriedumu, 2012. gada 5. septembris, Y un Z, C-71/11 un C-99/11, EU:C:2012:518, 51. punkts).
25. Attiecībā uz jēdzienu “politiskie viedokļi”, uz kuru attiecas iesniedzējtiesas šaubas, Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta e) apakšpunktā ir noteikts, ka šis jēdziens “jo īpaši ietver viedokļa, domu vai pārliecības esamību par jautājumu, kas saistīts ar potenciālajiem vajāšanas dalībniekiem, kuri minēti 6. pantā, un viņu politiku vai metodēm, neatkarīgi no tā, vai pieteikuma iesniedzējs rīkojies saskaņā ar šo viedokli, domām vai pārliecību”. Turklāt saskaņā ar šī 10. panta 2. punktu nav nozīmes, vai pieteikuma iesniedzējam faktiski piemīt pazīmes, kas saistītas ar vajāšanas pamatā esošajiem politiskajiem uzskatiem, ja vajāšanas dalībnieks uz viņu attiecina šādu pazīmi.
26. Šajā ziņā jānorāda, pirmkārt, ka pats šo tiesību normu formulējums paredz, ka jēdziens “politiskie uzskati” ir jāinterpretē plaši. Šī premisa balstās uz vairākiem elementiem. Vispirms tas attiecas uz vārdkopas “jo īpaši” izmantošanu, lai neizsmelošā veidā uzskaitītu elementus, kas var identificēt šo jēdzienu. Turpinot: ir minēti ne tikai “viedokļi”, bet arī “domas” un “pārliecība” jomās, kas saistītas ar potenciālajiem vajāšanas dalībniekiem, kā arī ar šo dalībnieku “politiku” un “metodēm”, un šiem viedokļiem, domām vai pārliecībai nav obligāti jāatspoguļojas pieteikuma iesniedzēja darbībās. Visbeidzot uzsvars ir likts uz to, kā vajāšanas veicēji uztver [uzskatu] “politisko” raksturu.
27. Šo interpretāciju apstiprina Rokasgrāmata par procedūrām un kritērijiem bēgļa statusa noteikšanai saskaņā ar 1951. gada konvenciju un 1967. gada Protokolu par bēgļa statusu (Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstais komisārs bēgļu jautājumos (*UNHCR*), 1979, atjaunināta un atkārtoti izdota 2019. gada februārī, HCR/1P/4/FRE/REV.4), uz kuru ir svarīgi atsaukties, ņemot vērā to īpašo nozīmi, kas izriet no lomas, kāda ar Ženēvas konvenciju ir piešķirta *UNHCR* (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 23. maijs, *Bilali*, C-720/17, EU:C:2019:448, 57. punkts un tajā minētā judikatūra). Arī šie pamatprincipi izmanto plašu “politisko uzskatu” jēdziena interpretāciju, jo šis jēdziens var ietvert jebkuru viedokli vai jebkuru jautājumu, kas saistīts ar valsts aparātu, valdību, sabiedrību vai politiku.

- 28 Otrkārt, jēdziens “politiskie uzskati” Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta e) apakšpunkta izpratnē, tā kā tā mērķis ir aizsargāt tiesības uz uzskatu un vārda brīvību, ir jāinterpretē, ņemot vērā Hartas 11. pantu, kas šīs direktīvas 16. apsvērumā ir skaidri minēts kā viens no pantiem, kura piemērošanu cenšas veicināt šī direktīva.
- 29 Saskaņā ar Hartas 11. pantu ikvienai personai ir tiesības uz vārda brīvību, un tas ietver uzskatu brīvību un brīvību saņemt un izplatīt informāciju vai idejas bez valsts iestāžu iejaukšanās un neatkarīgi no valstu robežām. Kā izriet no paskaidrojumiem attiecībā uz Pamattiesību hartu (OV 2007, C 303, 17. lpp.) un Hartas 52. panta 3. punkta, tās 11. pantā garantētajām tiesībām ir tāda pati nozīme un apjoms kā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10. pantā garantētajām tiesībām, kā tās ir interpretētas Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā, neskarot to, ka Savienības tiesībās tām var būt piešķirta plašāka aizsardzība (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 26. aprīlis, Polija/Parlaments un Padome, C-401/19, EU:C:2022:297, 44. punkts).
- 30 No šīs judikatūras izriet, ka vārda brīvība ir viens no galvenajiem demokrātiskas sabiedrības pamatiem un viens no tās attīstības un ikkatra indivīda izaugsmes pamatnosacījumiem un ka tā principā aizsargā ne tikai “informāciju” vai “idejas”, kas tiek labvēlīgi uztvertas vai uzskatītas par neaizvainojošām vai neitrālām, bet arī tādu informācijai un idejas, kas aizvairo, šokē vai satrauc, lai garantētu plurālismu, toleranci un atklātību, bez kā demokrātiska sabiedrība nepastāv (ECT spriedums, 2015. gada 15. oktobris, *Perinçek* pret Šveici, CE:ECHR:2015:1015JUD002751008, 196. punkta i) apakšpunkts).
- 31 Turklāt Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir uzsvērusi, ka Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10. panta 2. punktā praktiski nav paredzēta iespēja ierobežot vārda brīvību politiskās runas vai vispārējo interešu jautājumos un ka parasti tiek piešķirts augsts vārda brīvības aizsardzības līmenis, ja paustie izteikumi attiecas uz vispārējo interešu tematu (ECT spriedums, 2015. gada 15. oktobris, *Perinçek* pret Šveici, CE:ECHR:2015:1015JUD002751008, 196. punkta i) apakšpunkts, 197., 230. un 231. punkts). Tā arī ir precizējusi, ka korupcija valstī publisko lietu pārvaldībā ir vispārējo interešu jautājums un ka tās apspriešana veicina politisko debašu norisi (šajā nozīmē skat. ECT spriedumu, 2016. gada 31. maijs, *Nadtoka* pret Krieviju, CE:ECHR:2016:0531JUD003801005, 43. punkts).
- 32 Šī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra, kurai ir nozīme Hartas 11. panta interpretācijai, apstiprina plašu interpretāciju, kas sniedzama “politisko uzskatu” jēdzienam Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta e) apakšpunkta nozīmē. Atbilstoši šai interpretācijai “politiskie uzskati” aptver ikvienu viedokli, domu vai pārliecību, kas, lai arī katrā ziņā nebūdam tieši un tūlītēji politiska, izpaužas kā tāda rīcība vai atturēšanās no tās, kuru šīs direktīvas 6. pantā minētie vajāšanas dalībnieki uztver kā tādu, kas attiecas uz jomu, kura saistīta ar šiem vajāšanas dalībniekiem vai viņu politiku un/vai metodēm un veido opozīciju vai pretošanos viņiem.
- 33 Treškārt, jēdziena “politiskie uzskati” kā “vajāšanas iemesla” Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta e) apakšpunkta izpratnē plaša interpretācija nozīmē, ka, lai noteiktu, vai pastāv šādi uzskati, kā arī cēloņsakarība starp tiem un vajāšanas darbībām, dalībvalstu kompetentajām iestādēm ir jāņem vērā bēgļa statusa pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valsts vispārējais konteksts, it īpaši tā politiskajā, juridiskajā, tiesu, vēsturiskajā, sociālajā un kultūras aspektā.

- 34 Tiesa ir nospriedusi, ka noteiktu tādu viedokļu, domu vai pārliecības paušana, kas, lai arī nebūdamā tieši un tūlītēji politiska rakstura, atkarībā no prasītāja izcelsmes valsts specifiskā konteksta var likt “vajāšanas dalībniekiem” uz šo viedokli, domu vai pārliecību attiecināt “politisko uzskatu” raksturu šīs direktīvas 10. panta 1. punkta e) apakšpunkta un 2. punkta izpratnē.
- 35 Šajā ziņā tā ir precizējusi, pirmām kārtām, ka bruņota konflikta, it īpaši pilsoņu kara, apstākļos un nepastāvot likumīgai iespējai izvairīties no militārajiem pienākumiem, ir ļoti iespējams, ka trešās valsts iestādes atteikumu pildīt militāro dienestu interpretē kā politisko opozīciju neatkarīgi no iespējami sarežģītākiem ieinteresētās personas personiskajiem iemesliem, ar nosacījumu, ka tās dalībvalsts, kurā iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums, iestādes pārliecinās par šāda atteikuma saiknes ar attiecīgo vajāšanas iemeslu ticamību (spriedums, 2020. gada 19. novembris, *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Militārais dienests un patvērums), C-238/19, EU:C:2020:945, 47., 48., 60. un 61. punkts).
- 36 Otrām kārtām, Tiesa uzskatīja, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja piedalīšanās prasības iesniegšanā pret viņa izcelsmes valsti Eiropas Cilvēktiesību tiesā, lai tiktu konstatēts, ka tajā valdošais režīms nav ievērojis pamatbrīvības, ir jākvalificē par vajāšanas iemeslu “politisko uzskatu” dēļ, ja ir pamatoti iemesli uztraukties, ka līdzdalību šīs prasības celšanā minētā valsts varētu uztvert kā politiskas opozīcijas izpausmi, pret kuru tā varētu vērst represijas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 4. oktobris, *Ahmedbekova* (C-652/16, EU:C:2018:801, 90. punkts).
- 37 Tas pats attiecas uz pieteikuma par bēgļa statusu iesniedzēja mēģinājumiem aizstāvēt savas intereses, ceļot prasības tiesā pret nevalstiskiem subjektiem, kuri pret viņu prettiesiski vēršas, ja šie subjekti koruptīvu saikņu dēļ, kas tos saista ar valsti, spēj izmantot tās represīvo aparātu, kaitējot šim pieteikuma iesniedzējam, un tas tā ir pat tad, ja šī pēdējā rīcība bija pamatota ar viņa personīgo un mantisko interešu aizsardzību.
- 38 Direktīvas 2011/95 4. pantā paredzētajā faktu un apstākļu izvērtējumā, kas saskaņā ar tās 3. punktu ir jāveic individuāli, ņemot vērā visus attiecīgos apstākļus, ņemot vērā visus būtiskos faktus, it īpaši tos, kas minēti šī sprieduma 33. punktā, dalībvalsts kompetentajām iestādēm ir jāņem vērā, ka var būt īpaši grūti sniegt tiešus pierādījumus, ka konkrētu pieteikuma iesniedzēja darbību vai bezdarbību izcelsmes valsts iestādes var uzskatīt par “politisko uzskatu” izpausmi. Šīs direktīvas 4. panta 5. punktā ir atzīts, ka pieteikuma iesniedzējs ne vienmēr varēs pamatot savu pieteikumu ar dokumentāriem vai citiem pierādījumiem, un tajā ir uzskaitīti kumulatīvi nosacījumi, pie kādiem šādi pierādījumi nav nepieciešami (pēc analogijas skat. spriedumu, 2020. gada 19. novembris, *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Militārais dienests un patvērums), C-238/19, EU:C:2020:945, 55. punkts).
- 39 Kā ģenerālvokāts norādījis secinājumā 59. punktā, šīm iestādēm veicamajam novērtējumam, ņemot vērā visus apstākļus, ir jāattiecas uz politisko uzskatu, ko uz pieteikuma iesniedzēju attiecina vajāšanas dalībnieki, ticamību.
- 40 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta e) apakšpunkts un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens “politiskie uzskati” aptver starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja šīs direktīvas 2. panta h) un i) punkta izpratnē mēģinājumus, izmantojot tiesiskus līdzekļus, aizsargāt savas personiskās īpašuma tiesības un mantiskās intereses pret nevalstiskiem subjektiem, kuri rikojas nelikumīgi, ja tie, ņemot vērā šo subjektu koruptīvo saikni ar attiecīgo valsti, spēj izmantot tās

represīvo aparātu, lai kaitētu šim pieteikuma iesniedzējam, ciktāl vajāšanas dalībnieki šādus mēģinājumus uztver kā opozīciju vai pretošanos jomā, kas saistīta ar šiem vajāšanas dalībniekiem vai viņu politiku un/vai metodēm.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 41 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu 10. panta 1. punkta e) apakšpunkts un 2. punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

jēdziens “politiskie uzskati” aptver starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja šīs direktīvas 2. panta h) un i) punkta izpratnē mēģinājumus, izmantojot tiesiskus līdzekļus, aizsargāt savas personiskās īpašuma tiesības un mantiskās intereses pret nevalstiskiem subjektiem, kuri rīkojas nelikumīgi, ja tie, ņemot vērā šo subjektu koruptīvo saikni ar attiecīgo valsti, spēj izmantot tās represīvo aparātu, lai kaitētu šim pieteikuma iesniedzējam, ciktāl vajāšanas dalībnieki šādus mēģinājumus uztver kā opozīciju vai pretošanos jomā, kas saistīta ar šiem vajāšanas dalībniekiem vai viņu politiku un/vai metodēm.

[Paraksti]